

به نام خدایی که از نسبت محیط دایره به قطرش آگاه است

هفتهنامه ریاضی نیکپرور - شماره ا

مبحث علمی: عدد نیر

فرض کنید شما در بانک آ یک حساب بانکی باز کردید و در آن یک میلیارد تومان یول گذاشتید! بانک آ بانک خوشحسابی است و هر سال ۱۰۰ درصد سود واریز میکند. یعنی بعد از یک سال دو میلیارد تومان در حساب شما یول خواهد بود. فرض کنید بانکی به نام ب وجود دارد که شما در آن هم یک میلیارد تومان یول گذاشتید. این بانک هر نیم سال ۵۰ درصد سود واریز میکند. پس بعد از یک سال شما دو میلیارد و دویست و پنجاه میلیون تومان پول خواهید داشت. فرض کنید بانکی به نام ج وجود دارد که هر 1/k سال 100/k درصد سود واریز میکند و اجازه میدهد که خودتان عدد k را انتخاب کنید. اگر شما k را ۴ قرار دهید که سر هر فصل سود واریز شود؛ بعد از یک سال ۲٫۴۴۱٫۴۰۶٫۲۵۰ تومان یول خواهید داشت. اگر k را ۱۲ انتخاب کنید که هر ماه سود واریز شود؛ بعد از یک سال ۳٫۶۱۳٫۰۳۵٫۲۹۰ تومان یول خواهید داشت. اگر k را ۳۱٬۵۳۶٬۰۰۰ انتخاب کنید تا هر ثانیه سود واریز شود؛ یس از یک سال ۲٫۷۱۸٫۲۸۱٫۷۸۵ تومان خواهید داشت. آیا هر چقدر که k را اضافه کنید پولتان بعد از یک سال الی الابد اضافه میشود یا حدّی برای آن وجود دارد؟ (نکته: بانکهایی که اینجا مطرح کردیم؛ اعداد کمتر از یک تومان را حساب میکردند. طبیعتاً بانکهای واقعی یول کمتر از یک تومان را حساب نمیکنند؛ بنابراین اگر k را ۳۱٬۵۳۶٬۰۰۰ انتخاب کنید؛ بعد از یک سال ۲٫۶۹۱٬۰۴۲٬۵۸۶ تومان يول خواهيد داشت.)

هر کاری کنید پولتان از ۲٫۷۱۸٫۲۸۱٫۸۲۹ تومان بیشتر نمیشود! این عدد برابر e * ۱٫۰۰۰٫۰۰۰ است. e عددی گنگ است که اگر k را بینهایت در نظر بگیریم به شکل زیر محاسبه میشود:

$$e = (1 + 1/k)^k$$

طبیعتاً کسی نمیتواند عدد e را به طور دقیق محاسبه کند؛ امّا با قرار دادن اعداد بزرگتر به جای k حاصل به e نزدیکتر میشود. برای به دست آوردن e تا دو رقم اعشار k را برابر ۱۰۰۰ قرار میدهیم، برای به دست آوردنش تا پنج رقم اعشار k را برابر یک میلیون قرار میدهیم، برای هشت رقم اعشار k را برابر یک میلیارد قرار میدهیم.

رُوش دیگری نیز برای محاسبه e وجود دارد که بسط زیر است:

$$e^x = 1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^2}{2!} + \frac{x^3}{3!} + \cdots$$

(فاکتوریل یا n! به این معنا است که اعداد یک تا n را در هم ضرب کنیم.)

عدد نپر یا e برای اوّلین بار توسّط یک تاجر به نام ژاکوب برنولی از طریق همین مسألهی سود بانکی کشف شد. اکنون این عدد را تا میلیاردها رقم اعشار محاسبه کردهاند.

چند سوال جالب:

الف) فرض کنید در امتحانی هستید که در آن تنها به نوشتن یکان پاسخها نیاز است. بدون محاسبهی پاسخ نهایی؛ یکان را بیابید!!!

- YYYYYY (1
- ۹۱۲۳۴۵۶۷۸۹ (۲
 - ۴ * و۱۸ (۳
- ب) اگر $a(a^2-4)$ عددی زوج باشد؛ اثبات کنید که عدد $a(a^2-4)$ بر ۲۴ بخشپذیر است.
 - ج) چند عدد ۹ رقمی با ارقام یکسان وجود دارد که بر ۳۷ بخشپذیر باشد؟
 - د) چند عدد ۹ رقمی با ارقام یکسان وجود دارد که بر ۷ بخشپذیر باشد؟
 - ه) اگر a^2 عددی فرد باشد اثبات کنید که a^2 مضرب ۸ است.

منابع:

مجلّهی ریاضی برهان شمارهی ۶۵

کتاب تئوری اعداد

کنکور سال ۴۹ و ۵۳